

KÜLÖNFÉLÉK.

Báthory Zsigmond udvartartásához.

Kolozsvár város levéltárában a XVI. század végéről és a XVII. századból sok városi számadás maradt meg, bár többnyire hiányosan, s ezek még nagyon sok értékes anyagot rejtenek magokban; főleg a gazdaság-történetre s a művelődés és a szokások történetére vonatkozókat. E számadások legszárazabbnak tetsző egyik része a „Szekerezésről“ szóló. Jegyzete annak, mely fuvarosoknak mit fizetett a város azért, hogy a fejedelem udvarához tartozó, vagy más előkelő személyeket, vagy ezek portékáit szállították. De éppen e naplóból idegen országok követeinek és más előkelő vagy érdekes személyeknek érkezését, elutazása idejét pontosan meghatározhatjuk s más adatokat is nyerhetünk.

Itt csak mintegy mutatóul az 1595-ik évi naplóból Báthory Zsigmond udvartartásához tartozókról közlök pár jegyzetet.

A fejedelem egyik secretariusus Várad Lukács deák volt, a ki ápril. 28-án szolgákkal, kék darabontokkal ment Tasnád felé, a hópénzzel a Magyarországon toborzott zsoldosok elé.

Vicekocsis lovászmester volt Nagy György. Ő május hóban megjárta a várakat és a méneseket, „lovak visitálni és bélyegezni“. Valószínűleg, a mit mi most assentálásnak mondunk.

Mint udvari papjai említve vannak Pater Valentinus, kit Monostorról szállítanak Tordán át Fejérvárra; Petrus Paulus, ki valami megbízatásban febr. 26-ikán indul Olaszországba. Stephanus Cassovius (Kassay István) ápril 28-ikán érkezik Kolozsvárra, de ott beteg lesz s kísérelje visszatér Fejérvárra ezt a fejedelemnek jelenteni s pénzt hozni részére.

A fejedelem egyik udvari orvosúl Doctor Bibiellus¹ van megemlítve, egy másik, Doctor Muraltus jan. hó 24-én érkezett Olaszországból.

De midőn octóber hóban az akkori unitarius püspök komolyan és egy tekintélyes nagy úr, kivel a város igen barátságos viszonyban volt, Sombori Sándor veszélyesen megbetegednek, a város nem ezekhez folyamodik, hanem a város sáfárját — akkor az a híres Heltai Gáspárnak ugyancsak Gáspár nevű fia volt — és monostorútezei Borbély János uramat Ujvárra a fejedelemasszonyhoz küldik, kérve onnan az ő orvosát, a kit el is hoznak. Sombori e betegségében meghalt. A püspök

¹ Nem *Bucella* ? előbb Báthory István oryosa! Szerk.

gyógyításáért pedig a város 6 frt fizetett a doctornak mi a pénz akkori értékét tekintve 60 mostani frtnak felelt meg. Patikai-szerekért pedig 2 frtot fizettek.

S az orvos szállásáról, ellátásáról is a város gondoskodott.

A fejedelem kedvencz környezete olaszokból állt. Egyik komornyikja Francisco Boreza volt. Egy más Ferencz nevű olasz Olaszországból Doctor Muraltussal együtt, egyszerre érkezik; onnan a fejedelemnek fegyverszerszámokat hozott.

Olasz lantos volt Donatus Hector, velencei nemes. Virginás pedig Olasz Gasparo.

Voltak kozákok, oroszok is az udvarnál, mint ajtónállók s alsóbb rangú testőrök alkalmazva.

Érdekesnek tartom azon följegyzést, a mely bizonyítja, hogy daczára az erdélyi ötvös ipar fejlettségének, a fejedelem egy udvari aranyművest tartott, neve Durandot volt. Hangzását tekintve inkább délfrancia, mint olasz név. Ezt szállították 3 ötvös legénynyel, minden művelő szerszámmal Deésig. Talán Kővárba a fejedelemasszonyhoz mentek?

A fejedelem udvari festője pedig Stolpof Vagyoninak van nevezve. Valószínűleg Astolfo Vagioni.

Legbizalmasabb embere azonban a fejedelemnek úgy látszik Genga Simon nevű olasz volt. Ezzel ment, hogy menyasszonyát még az ünnepélyes fogadás előtt megláthassa, áruhába öltözve eleibe Károlyba; a honnan csakugyan föl nem ösmerve tértek vissza. A mint az különben már tudva van s Mária Christierna életrajzában dr. Szádeczky is leírta.

E néhány igénytelen adatot kulturtörténetünkhöz mozaik kövecskéül kérem tekinteni.

Komáromy Andor.

Ének, papok felavatasára, a XVII. század első feléből.

A kolozsvári ev. ref. collegium könyvtárában lapozgatván, a „Canones ecclesiastici in quinque classes distributi etc. Papae. 1625“ című könyvet, s ennek végén két érdekes följegyzést találtam.

A könyv Comáromi Sovadi Péter czeglédi lelkészé volt. Kitűnik ez először a czímlapon levő, következő följegyzésből: „Ex libris Petri Sovadi Comarini emptus Ürménini in synodo generali 1-ma 8-bris celebrata, anno 1625 . . 75 denariis in materia“; másodszer a könyv végén levő följegyzésből, hol maga Comáromi sajátkezűleg jelzi, hogy az „Appendices“ című bejegyzést ő írta 1635-ben, a mikorra, úgy látszik, ismét visszakerült a könyv hozzá.

Az első följegyzés magyar nyelvű egyházi ének, melyet az állomásba jutott, ifjú papok felavatasára alkalmával szoktak énekelni.